

אשרי האיש

החסידות בדרך רבוה"ק זיע"א

מפי ספרים וסופרים

שכרו הרבה מאוד

לקיסר על האבן יקרת המציאות שנתגלגלה בהיסח הדעת לידידיו של העני, הביאו את העני דנן עם האבן לפני הקיסר, והקיסר אינו פוסק מלהלל ומלשבח את האבן המופלאה, והוא מתפעל מיפיה הרב. לבסוף פונה הקיסר אל העני ושואל אותו כמה הוא רוצה בשכרה של האבן? אדוני המלך אומר העני, כלום יכול אני לדעת כמה לבקש בעדה, הרי לא ידעתי בכלל שיש ערך לאבן זו בשעה ששהיתי והגבהתי אותה. אף על פי כן נתן המלך לעני ממון הרבה ונכסים בעד האבן, אם כי לא ידע הלה כלל מה שוויה, ואף קרבו קרבה יתירה והושיבו בסוד שריו ויועציו. הנמשל: תורתנו הקדושה לומדיה ומקיימי מצוותיה, אינם צריכים כלל לחשב חשבון גודל ערכה ורום חשיבותה, ולפעמים אף חייבים להסיח דעתם לגמרי מכך כי רב ערכה מפז ומפנינים יקרה, מצווים הם להרים את האבן הטובה, ללמוד בה ולקיים את הכתוב בה בלא לחשוב כלל על השכר הצפוי להם בעבור זה, כי על כן נאמן הוא הקיסר הגדול מלך מלכי המלכים הקב"ה שלא יקפח שכרה של שום בריה, וישלם לו לבעל המציאה שכרו משלם.

(בשם החפץ חיים הקדוש זיע"א)

משל ליהודי עני ואביון שהיה מטופל בילדים הרבה והיה מחוסר פרנסה, כל ימיו היה מתאמץ ומתלבט בלבטים קשים כדי להשתכר למחייתו ולמחית אנשי ביתו, ומעולם לא עלה בידו להשיג אפילו כדי פרנסה בצמצום. פעם אחת היה מהלך ברחוב ונפשו מרה עליו מאוד, שכן יודע היה שאין בביתו אפילו מזון סעודה אחת, ואף ריווח כלשהו לא נראה לעין. והנה בלכתו כך בראש מורד, הבריק דבר מה לנגדו, משהפנה ראשו, ראה איזה דבר מנצנץ, שבר זכוכית או חתיכת פח חדש, כמעט שגמר בדעתו לעבור משם ולהמשיך בדרכו, אולם אף על פי כן חשב שמא כדאי לו לסור ולראות מהו הדבר הנוצץ, אולי מטבע הוא, ואפשר יהיה לקנות בו לחם לפי הטף, גחן והרים את הדבר וראה, שזו אבן מבריקה בשלל צבעים, אבן גדולה ומלוטשת, שבשעה שמגלגלים אותה ביד היא מתנוצצת כל פעם בצבע אחר, התחיל הדבר להיות משונה ומוזר בעיניו, פנה והלך ונכנס לחנותו של צורף זהב והראה לו את האבן, משבחן הצורף את האבן, קפץ וקרא שאוצר כזה עין לא ראתה עדיין, וכי ראוייה אבן כזאת לפאר את כתרו של הקיסר, מיד שלח הצורף והודיע

אמרות טהורות

אמרות קודש מרבותינו הק' מאלכסנדר

(אמרי מנחם)

ב.), ממילא יכול נוכל להם.

שאדם יודע שפלות עצמו, ונעשה יותר בהכנעה לפני הקב"ה, אז זה חביב לפני הקב"ה

ויגר מואב מפני העם מאוד כי רב הוא.

וג'ל הענין, שעיקר עבודת ישראל היא שידע האדם תמיד שפלות עצמו, שידע חסרונות עצמו ושברות לבו שקוצר תמיד בעבודת ה', ואז אשכון את דכא, דהיינו שהקב"ה משרה עליו שכינתו וגדולתו, וכמה מקומות שאתה מוצא ענותנותו שם אתה מוצא גדולתו, וכמה מקומות שנתגדל יותר ונתקרב להקדושה נעשים נכנעים יותר, וכמו שאמרו ז"ל (חולין פ"ט) כי אתם המעט בשביל שאתם ממעטים עצמכם, אברהם אמר ואנכי עפר ואפר כו' וזהו רק באבותיך חשק ה' ע"ד אכין ורקין מיעוטיך בעבור הכנעתו חשק ה' בכם, כי מה שנתקרב האדם ונתקדש יותר חושב בלבו שנתרחק יותר מהקדושה, וכמו שכתב הרמ"ק מברדיטשוב על אמרו ז"ל קדושים תהיו קדושתו למעלה מקדושתכם, רצ"ל שאתם מתקדשים עצמכם תדעו יותר שקדושתו עוד למעלה מכם, והכנעה זו חביב לפני השי"ת שזוכה להיות צדיק מושל ביראת אלוקים.

(תפארת שמואל)

כמו שאוהב את חברו כך הוא אוהב להמקום ב"ה

ותרועת מלך בו. מהיכן באים לאהבה וריעות חברים ע"י שהמלך מלכו של עולם שריו בו וגם בחברו בבחי' ויפח באפיו נשמת חיים, וכאשר אוהב את חברו אוהב להמקום ב"ה, ולהיפך ח"ו כאשר שונא לחברו, ומהיכן באים לאהבת חברים ע"י שרואים מעלת חברו, ואף ברואה בחבור חסרון, יחשבו בעצמו שגם הוא איננו מושלם בכל המעלות וגם בו יש חסרונות הרבה, ומי שרואה מעלות חברו נקרא עין טובה, ולהיפך ברואה חסרונות חברו נקרא עין רעה, וכשרואים טוב על ישראל זוכים לראות פני השכינה, (בר בי רב).

(מאורן של ישראל)

לא יוכל לשלוט שום רע בכלל ישראל

אפס קצחו תראה וכולו לא תראה וגו' (כג, יג). אולי הענין על פי דברי הזוה"ק (ח"ב מד:) בשעתא דדינא תליא בעלמא לא יתפרש בר נש בלחודו דבכל זמנא רחמי דקודשא בריך הוא על עמא כולו כחד, דהנה אם אחד פורש את עצמו מהכלל, היינו שאינו מבטל ומחבר עצמו להכלל, שאיננו יאות לו לבטל א"ע נגד חבריו, גורם על עצמו דינים רח"ל, כי אפילו מתפלל ועוסק בתורה הרי נאמר עליו תפילת יחיד נבדקת (עי' זוה"ק ח"א רלד.), ואין ובמה יתגאה האדם בשור ודם שיוכל לפצות פיו נגד מלך רם ונשא, כי הוא בעצמו בוודאי יודע מצבו וחטאיו, ומה יאמרו המלאכים שהם ממונים על תפילות ישראל להעלותם לפני ה' ולעשותם עטרה (עי' ב"ר צא, ד), והם מבחינים ומריחים לכל תפילה ולכל מצוה אם נמצא בה מחשבת פיגול, ותפילה כזו לא תעלה לריח ניחוח לה', אך אם כולל א"ע בהכלל ישראל לקיים מצות ואהבת לרעך כמוך קודם כל תפילה (עי' שער הכוונות דרושי ברכת השחר), וכל כל אחד ואחד עושה זאת, ממילא נעשה מהכלל ישראל אחד, ואז הם נתעלים למקום גבוה שהוא בבחי' אחד, ושם אין שום אחיזה ותפיסה.

וזהו שאמר בלק לבלעם אפס קצחו תראה וכולו לא תראה וכו', כלומר כשתרצה לקללם אפס קצחו תראה, לכל פרט ופרט, אבל יוכלו לא תראה, אם הם כולם כאחד אז לא תראה, לא תוכל לשלוט בהם, כי הכלל ישראל כולם צדיקים. וזהו ענין מה שכתב הבעל הטורים וכולו לא תראה ואידך וכולו מחמדים (שיר השירים ה, טז) כלומר הכלל ישראל הם נחמדים ומתוקים. (עקידת יצחק)

למה לא יכול בלעם לעשות רע לעם ישראל

וישלח מלאכים אל בלעם בן בעור וגו' לאמור הנה עם יצא ממצרים (כ"ב, ה').

יצא דהיינו מעצמו (עי' רש"י כ"ג, כ"ב), היינו שקטרג עליהם לומר כי מדמים בנפשותם שיצאו מעצמם, בבחי' כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה (דברים ח, י"ז). שזה הוא מחשבת גאווה, והמתגאה מורד הוא במלכות שמים (איגרת הרמב"ן). ואמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור בעולם (סוטה

ווארט

זה השולחן אשר לפני ה'

מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל (כ"ד, ו').

ידוע דיעקב הוא מדריגה קטנה נגד ישראל לכן המון עם הקטנים במדרגה מכונים בשם יעקב, והצדיק המאיר וזורח בתוכם ומעורר לבם לעבודתו ית"ש מכונה בשם ישראל, ואמר הכתוב 'מה טובו' לשון נקני כמ"ש (שמות ל', ז') בהטיבו את הנרות, 'אהליך' לשון הארה וזריחה, כמ"ש (איוב כ"ה) ולא יאהיל וכמ"ש (שם כ"ט) בהלו נרו, כלומר במה באיזה אופן תהיה הנקוי וההארה והזריחה שלך יעקב, 'משכנותיך' ישראל, כשתשכון במנוחה את הצדיק המכונה בשם ישראל, שלא יבלבלו אותו בעת שישב על השולחן, ואז ינקה אותך ויאיר ויזרח בך לעורר את לבך לעבודתו ית"ש. (דברי יחזקאל)

מרגניתא דיצחק

פנינים בסדר פסוקי פרשת השבוע

לע"נ הרה"ח ר' יצחק

בן הרה"ח ר' משה אריה זצ"ל

נלב"ע ר' סיון תשע"ד

לכוונתו של אותו הרשע ימ"ש היה בזה לומר, שחופץ מה שיש להם דתם בענין קיום התורה והמצוות, עוד דת אחת יש להם שיהי' שונות בכל דרכיהם מן כל האומות, כמו (ויקרא ב, כג) לא תלכו בחקת הגוי, וכמו (שם יח, ג) בחקותיהם לא תלכו וזאת היא להם לעיקר שיהי' מובדל מן כל האומות והוא עיקר דתם שלא ידמו לשום אחד מכל האומות עכ"ד. וזהו ג"כ כוונת הכתוב כאן, הן עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב, היינו שישאל קדושים הם עם כזה אשר עיקר דתם הוא שלא יתחשבו ויתדמו לשום אומה ולשון מכל הגוים רק שיהי' נבדל ומפורש בכל דרכיהם ובכל עסקיהם מן כל האומות רק שהוא עם מיוחד בפני עצמם והם עיקר דתם כנ"ל. (צבי לצדיק)

ויאמר בלעם לאתון כי התעללתי בי לו יש הרב בידי כי עתה הרגתיך. ויש להבין מדוע לא נתפעל ולא נתרש מפלא זה שדברה האתון. והשיב לה קשות ולא שם אל לבו להבין כי לא דבר רק הוא אלא מן השמים עכבוהו שלא ילך, או להראותו דעת כי חסה ברשותו ית"ש וכמו ששם פה לבלתי מדבר כן יסיר את שפת המדבר.

ונראה עפ"י מה שהגיד כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה שמלחמת עמלק היתה צריכה להיות דוקא קודם מתן תורה, כי באם היתה קליפת עמלק שולטת לא היו מועילות כל הנפלאות של מתן תורה ועל ועל הכל הי' השקר של עמלק מכמה ולמצוא תירוץ על כולם, ע"כ נצרך להחליש את עמלק מקודם כדי שיחיו החושים שבאדם חפשים עכ"ד. והנה בזוה"ק שאותיותיו של עמלק כתובות בבלק ובבלעם שתיים האחרונות של בלעם הן הראשונות של עמלק והן מלת עם ומלת עם פירושו מלשון נחלים עולמות והוא לשון קירור וחושך, וזה תי' בעוכריו של בלעם שטחו מראות עיניו ולא שם לבו להבין את אשר לפניו. וזה לימוד גדול לכל איש שבעוד קליפת עמלק שהיא קליפת השקר שולטת עליו אי אפשר להתרגש ולהתפעל מדבר של קדושה כראוי. וידוע בפרקי דרבי אליעזר ששבת הוא היפוך עמלק, ע"כ שבת הוא זמן התעוררות ורגש הנפש לכל איש. (שם משואל)

ויגר מואב מפני העם מאוד ויקץ מואב מפני בני (כ"ב, ג'). מדוע דייק הכתוב קודם העם ואח"כ בני? וי"ל, דידוע במדרש ובזוה"ק ד'עם' הוא ערב רב. וזהו 'ויגר מואב מפני העם מאוד' דהיינו שמחמת העם ערב רב פחד, שראה שכל מקום שישאל שוכנים מתגייסים להם גרים, כמו הערב רב שנתגייסו לישראל, ע"כ פחד שיבואו בני' לגבולו, כי אולי יתגייסו מאומנתו ג"כ להם. ושלא תאמר מאי איכפת להו, לזה אמר הכתוב ויקץ מואב מפני בני', שהיה שונא מאוד לישראל. (קדושת לוי)

וישלח לבלעם ולשרים אשר אתו (כ"ב, מ'). בלק הכיר בטבעו של בלעם שהוא רע עין וקמצן והבין שאם ישלח לו לבד לא יתן לשרים, לכן שלח במיוחד לשרים סעודה בשבילם. (אור החיים)

לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלוקיו עמו ותורעת מלך בו. אפשר לכאור ע"פ דאיתא בזוה"ק (אחרי עג.) "אורייתא וקודשא בריך הוא וישראל כלהו חד", ע"כ. לפי זה הוא כלל גדול, אפילו כשאדם חטא הרבה, אז הוא נקרא ניצוץ ישראל, ויש בו חלק אלוך ממעל, ובודאי יחזור בתשובה על כרחו. כי א"א ליפרד כיון שהם בקרבו. וזה יש לומר שמרמז הפסוק 'לא הביט און ביעקב' במדריגה הפחותה שבישראל ומכל שכן שלא ראה עמל בישראל' היינו דאיסתייעא מילתא שיחזור בתשובה, והטעם מפני ה' אלוקיו עמו' ממש יחד כאחד, וגם 'תורעת מלך בו' היינו תורה ע"י שנדרשת בע' פנים, הוא ג"כ בו בקרבו ממש, ולכך לא ידח ממנו נדח, והבין.

כרע שכב כארי וגו' (כ"ד, ב) ביותר צריכים חיזוק בעת שמרגישים נפילה, כי בשעת ההארה כל אחד יכול לעמוד, אבל בשעה שמעמידין נגדו מהשמים אז צריך לעמוד, וזה כרע שכב כארי, בשעת השכיבה, והלא זה פשוט מן בשכבך ובקומך (דברים נ, ז') אך זה כלל גדול שאין מעמידין מן השמים נגד האדם כי אם כדי שיכול לעמוד נגדו, ואם היה בידוע שאין כח לעמוד נגד זה לא היו מסתירין ממנו באופן הזה, אך בלא יעשה פשיטא שאין יכול להשיג, כי באם היו יכולין להיות צדיק וכשר בלי גיעה כל איש היה רוצה להיות, אף הרצון והחייט היו רוצים להיות כשר וצדיק, והבעש"ט ז"ל אמר (תולדות יעקב יוסף, וירא משפטים) 'הוא ינהגנו על מות' (תהילים מ"ח ט"ו) כמו ילד כשרוצין לעשות שיוכל לילך מתרחקין ממנו כל פעם כדי שילך מעט, וידוע שהוא אחד מהדברים הצריכים חיזוק (ברכות לב:) חזק ויאמץ לבך וגו' (תהילים כ"ז י"ד). (ליקוטי הרי"ם, גור. נלקח מכת"י הג"ר שמואל יאיר אב"ד פיטרסקוב)

מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל. ידוע כי עיקר הכנת האדם לתפלה להיות נכנע ושפל בעצמו ויכיר גדלות הבורא ברוך הוא וישים את עצמו כעפר, ואחר התחלת התפלה ישליך הכל מנגד עיניו ויתחזק בשמחת עולם על ראשו, אף שמקודם היה שפל ונפשו כעפר עתה יעלה שמים שיאו (איוב ב, ו). וזהו כאשר יורדין יורדין עד לעפר וכשהן עולין עולין עד לרקיע (מגילה ס"ז ע"א). וזהו שאמר אברהם אבינו ע"ה (בראשית יח, כז) הנה הואלתי לדבר ואנכי עפר ואפר, ר"ל כאשר התחלתי להתפלל הייתי כמו עפר ואפר, וזהו ירידה צורך עליה, וזה שאמר הלל הגבתי הוא השפלתי (שמות רבה מח, ח) השפלות הוא ההגבהה. וזה שנתפאר משה רבינו ע"ה במדת הענוה, יען כי הוא היה מובחר האנושי היה יכול להיות עניו מכל אדם, כי איננו יכול לעלות למעלה עד שירד תחלה למטה בירידה צורך העליה. וזה שנאמר (שמות יט, יד) וירד משה מן ההר אל העם, כדי שיהיה יכול לעלות במדריגה יותר גבוהה. (תפארת שלמה)

הן עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב. דהנה מובא בספח"ק (יוסף לקח) על הפסוק (אסתר ג, ח) ישנו עם אחד וכו' ודתייהם שונות מכל עם וכו',

מעשי צדיקים

סיפור מופלא על ה"אור החיים" הקדוש זיע"א

במדעי המלוכה החליט לצאת למסע בן חודשיים בממלכות השכנות, ולאחר מכן ישוב אל כס ממלכתו, וביתניים משנהו ימלא את מקומו. כאשר אמר בן עשה, החליף את בגדי מלכותו לבגדים פשוטים, לקח עימו עבד אחד, מרכבה רתומה לשני סוסים ויצא לדרכו. לאחר מסע בן כמה ימים הגיע לעיר פאס ושם חיפש ומצא את ביתו של רבנו. רבנו עצמו שהה אותה עת מחוץ לבית, ולשאלת המלך השיבה הרבנית כי ישוב לאחר חצות היום. ביתניים המתין המלך בביתו של רבנו כשהוא מתבונן סביבו בתימהון - האמנם בן מזלו חי בעוני שכזה? ביתניים הגיע חצות היום ואל הבית נכנס אדם עני הלבוש בבגדים דלים, ובראותו את אורחו השתחוה אפיים באומרו "

שנה אחת בחודש טבת חלם רבנו חיים בן עטר זיע"א, ה"אור החיים" הקדוש (יומא דהילולא ט"ו תמוז), חלום, ובחלומו הוא רואה כי גזירה חמורה נגזרה על בני ישראל הדרים באחת ממדינות הים. בכה רבנו, התפלל וצם ימים רבים לביטול הגזירה המרה. באותה מדינה התגורר מלך אדיר שהיה בקי בחכמת המזלות. יום אחד עלתה במחשבתו לבדוק אם יש מי שנוכל באותה שעה ובאותו מזל כמזהו. ולאחר שבדקה באצטגנינות, גילה כי ישנו אדם כזה והוא רבי חיים בן משה ממשפחת בן עטר, הדר בעיר פאס שבמרוקו. אותו מלך השתומם על כך שבן גילו ומזלו יהיה דווקא יהודי, והחליט לנסוע לפאס על מנת להכיר את בן מזלו. קרא לכל שריו והודיע להם כי על מנת להשתלם

אדוני המלך, בוא ברוך ה' - "מדוע תקראני מלך?" שאל האורח בפליאה, ורבנו השיבו כי לכל אדם מתלווה מלאך לשומרו, "ולפי מדרגתו של אותו שר של מעלה המתלווה אל כבודו לשומרו, הבנתי כי מלך הוא". "ועתה ספר לי" - פנה רבנו אל אורחו

"מדוע טרחת לבוא אלי מארצך?". והמלך השיבו, שראה באצטגנינות שבן גילו ומזלו הוא ולפיכך הסתקרן להכירו. "אך פלא בעיניי", המשיך המלך, "מדוע חי אתה בעוני מחפיר שכזה?" ואילו רבנו השיב בפשטות "גדול אני מהמלך". כאשר צחק המלך כשהוא מחווה על העוני והדלות בו שרוי רבנו, הוציא רבנו מראה ואמר למלך "הבה ונתבונן בתוכה".

הביט המלך במראה והנה מפת העולם לנגד עיניו, ורבנו שואלו אם יוכל למצוא במפה את ארץ מלכותו. "אם אתבונן דקה קצרה אמצאנה", השיב המלך, אך רבנו הורה לו להסב את פניו אל הקיר ואחר כך להתבונן במראה שוב. והנה כאשר הסב את פניו מהקיר והנה במראה רק מדינת מלכותו. "עתה יסב המלך את פניו שנית ואראהו את עיר המלוכה בפרוטרוט". המלך עשה כדבר רבנו ואז נגלה לנגד עיניו ארמונו המפואר. התבונן ביתר עיון והנה מחזה מבעית לעד עיניו. המשנה למלך יושב בחברת גדולי המלוכה, ופורט באוזניהם תכנית כיצד עם שובו ירעילו את המלך וייתנו בראשו את כתר המלכות, כשהמשנה למלך מבטיח יקר וגדולה מיוחדים לכל המצטרפים לקשר. המלך נבעת והתבונן ברבנו אחוז פלצות, "האומנם כך מתרחש כעת בארמוני? האוכל לעשות דבר מה?". ורבנו הורה למלך לאחוז את הרובה שעל שכמו, לכוון אל ראשו של המשנה למלך הנראה במראה שעל הקיר ולירות בו. כדברי רבנו עשה המלך, ומשנהו נפל ארצה, כשרבי המלוכה מתבוננים בתימהון הכיצד אירע הדבר. מבוהלים וחרדים שלחו בבהילות את אחד המשרתים לקרוא לכומר הארמון, ולהיוועץ בו מה לעשות. ראה זאת הכומר ובמחוזו נרקמה תכנית שטנית. "עתה נטמין את גופת המשנה באחד ממרתפי הארמון, וכשהמלך ישוב נציג לפניו שני עדים שיספרו לו כי ראהו את משנהו נכנס לרחוב היהודים, ומאז לא שב". ולפתע שבה המראה למלאכתה הקבועה, מראה היא את המלך ורבנו העומדים בחדר, ורק חור הירי שבוצע דרכה מקודם מעיד על המחזה המופלא שנראה דרכה בדקות האחרונות. המלך רשם לעצמו את השעה המדויקת בה אירעו הדברים, והבטיח לרבנו כי אם אכן קרו הדברים במציאות, אזי בשוובו אל ארצו יראה לקיים משפט צדק. ולאחר מכן קם ונסע לביתו.

בשובו לארצו, והנה כאשר ראה כן היה, המשנה למלך נעדר, ובמהרה התייצבה בפניו משלחת של שרים ונכבדי המלוכה ובראשם הכומר כשבפי הכל סיפור אכיד. המשנה למלך נכנס לרחוב היהודים ומאז לא שב, ועתה יש לגרש את כל יהודי הממלכה ויפה שעה אחת קודם. "אכן כך" - הביע המלך את הסכמתו, "ברם, כראוי במדינה מתוקנת יש לערוך משפט מסודר, לזמן חבר שופטים, קטגור וסנגור ואם אכן ישתכנעו השופטים כי היהודים הם ששלחו יד במשנה למלך, או אז יגורשו מארצי לבלתי השאיר כאן בארץ ולו

אחד מהם". שליח קל רגליים נשלח בבהילות אל בית רבנו לזמנו לשמש כסנגור ליהודי הממלכה, ובינתיים קרא המלך בסתר לאחר מהנוכחים בעצת המשנה למלך לברר אצלו את שאירע. תחילה דבק הלה בעלילה שרקם הכומר, אבל המלך לא הניחו לנפשו ובאיומים קשים הוציא מפיו את האמת לאמיתה - וזו כמובן תאמה להפליא את המחזה שראה בבית רבנו.

חלפו מספר שבועות ורבנו הגיע לארמון המלוכה ושוכן בו אחר כבוד, ואילו המלך זימן את חבר השופטים וקבע את הדיון הראשון למחרת בצהרי היום, כאשר לפני כן תיערך סעודה גדולה כדי שחבר השופטים יוכל לעשות את מלאכתו בצלילות הדעת בעיצומה של הסעודה פנה רבנו אל המלך, "חושבני כי ראוי שהמלך יצווה להביא ממרתפיו יין מלכות משובח שבכוהו לפתוח את הלב". "אמנם כך", הסכים המלך, "אך במרתפי הארמון ישנם עשרות סוגי יין שכל אחד משובח מרעהו. זה מתוק יותר ובחבית הסמוכה יין עדין. יין לבן לצד יין אדום בטעמים וניחוחות שונים. הבה נרד כולנו למרתפי הארמון וכל אחד מהנוכחים ייבחר לעצמו את היין הטוב ביותר שימצא לנכון".

קמו אפוא המלך, השרים, וגדוד משרתים וירדו כולם אל מרתפי הארמון. ברם לפתע צץ הכומר בראש הקבוצה והוא החל מחווה כי למיטב ידיעתו הרי שהחביות הנמצאות בצד שמאל של המרתף הן הטובות ביותר. ברם רבנו שירד גם כן עם כל הקבוצה, הורה כי לדעתו יש ללכת דווקא לצד ימין ואף המלך הסכים עמו. צעדה הקבוצה לצד ימין והנה במקום שוררת צחנה קשה. "מהו הריח החרוף הזה?" שאל המלך בפליאה מעושה, ואילו הכומר משיב "כנראה שיש לאוורר את המקום מכל הטחב". רבנו שידע היטב מה מקור הריח פנה כה וכה עד שמצא פיסת קרקע ריקה בין החביות. "כאן" הצביע רבנו, והמלך ציווה לחפור שם במהרה. בתוך דקות ספורות נמצאה שם גופתו של המשנה למלך כשמדי המלכות עודם עליו. "זוהי זה?" שאל המלך בחרון אף, והכומר שוב התייצב להסביר. "כנראה היהודים שהרגוהו בחרו לקבורו דווקא כאן". אך המלך סירב לקבל את ההסברים. "כיצד נכנסו הנה יהודים!?" קרא בזעף. "חוששני" - הצביע על כמה מהשרים שישבו בסוד עצת הקשר של המשנה למלך, "כי אתם הרגתם את חברכם מרוב קנאה, והחלטתם להעליל את הדבר על היהודים". אותם שרים ניסו להכחיש ולנסות לשכנע את המלך כי לא הם שחוללו זאת, אך פניו עטו ארשת קשוחה והוא הודיע כי יוציא להורג את כל חבר השרים, אם לא יודו מי עשה זאת באמת. בלית ברירה נאלצו אלו לגלות את האמת לאמיתה, כי המשנה למלך צנח מת לפתע מירייה שהגיעה ממרחקים באופן בלתי מוסבר, וכי הכומר הוא שהחליט להפוך את הפרשייה המוזרה לעלילה על ראש היהודים.

עד מהרה ציווה המלך לתלות את הכומר שונא היהודים על עמוד בחצר המלך, למען ישמעו ויראו, והמלך הודה לרבנו "אכן גדול אתה ממני."

זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בפי ישרים

ללכת בדרכי ישרים לפניך

ע"י אהבת חינוך אנחנו משפיעים עלינו השפעות טובות מלעילא

המארח החליט להשלים עמו והגיע לבית החוגגים. הופעתו בסעודה הרגיזה את בעל השמחה והוא הורה לבר קמצא לצאת לאלתר מהאולם. בר קמצא המופתע, ביקש מהמארח שהואיל והוא כבר הגיע לסעודה שיניח לו להישאר אך בעל הבית סירב. מפני הבושה הרבה הוסיף בר קמצא והציע לשלם דמי חצי סעודתו וגם להצעה זו סירב בעל הבית. ראה בר קמצא שבעל הבית עקשן והציע לשלם דמי כל הסעודה בתמורה שלא יגורש בבושת פנים מהסעודה. אך אף-על-פי-כן המארח סירב בשלישית ולא היה מוכן בשום פנים ואופן שבר קמצא יישאר בסעודה. בסופו של דבר תפס בעל הסעודה את בר קמצא ולעיני כולם גירש אותו מהסעודה בבושת פנים.

בר קמצא לא השלים עם העלבון, וכעסו גבר לנוכח העובדה שישבו בסעודה חכמי ישראל שלא מנעו את גירושו. הוא החליט לנקום וסיפר לקיסר כי היהודים מורדים בו. כדי להוכיח את דבריו הציע לו לשלוח קורבן ליהודים במטרה שיקריבו אותו, והם, כך הסביר לו, יסרבו להקריבו. הקיסר נתן בידיו עגל לקרבן, ובדרך לירושלים הטיל בו בר קמצא מום קטן שלפי התורה פוסל אותו להקרבה אך אינו נראה

נמצאים אנו עתה בחודש השלישי - חודש תמוז. דורשי רשומות רמזו שטמון בתוך תיבת "תמוז" ר"ת של ז'מני תשובה מ'משמשין ו'באין. שבעוד פחות ממאה ימים ואנו בעיצומם של ראש השנה עשרת ימי תשובה ויום הקדוש - יום הכיפורים, ומהעת הזאת אנו כבר צריכים לפשפש במעשינו, ולחזור בתשובה על כל מעשים הרעים שנעשו בשוגג או במזיד, ולהתכונן לקראת זמנים הבאים לקראתנו לשלום.

ועוד! חודשי תמוז ואב ידוע לכל כחודשים קשים לעם ישראל, לאחר שבשבעה עשר בתמוז היצרו על ירושלים, ובתשעה והמשיך לעשרה באב, עלה בסערה השמימה, ובית מקדשנו ותפארתנו נהרס ונדש, ועלה באש להבה, מלבד כותל המערבי שנשאר לפליטה עד היום הזה, כמקום שלא זזה שכינה משם לעולם.

מעשה חורבן בית המקדש ידוע לכל (מובא בגמ' גיטין נה:), אבל נביא את זה לחדד דברינו כדלהלן. עשיר אחד בירושלים עשה סעודה גדולה ושלח את משרתו להזמין את חברו, יהודי בשם קמצא. טעה המשרת והזמין אדם בשם בר קמצא, שנמנה דווקא עם אלה השנואים על בעל הבית. בר קמצא עצמו שלא הבין מדוע הוא מוזמן, נטה להאמין כי

למראית עין (הגמרא מביאה שתי אפשרויות כאלה, או בניב השפתיים או בדוק העיניים) מתוך ידיעה שהמום ימנע מהכהנים להקריבו. ואכן כך היה - פסילת הקרבן נתנה לקיסר הוכחה מספקת למרד של היהודים, והגיעה אותו בסופו של דבר לעלות על ירושלים ולהחריבה. אירוע נוסף שנלווה לסיפור, מתאר את לבטי המנהיגות היהודית ביחס לקרבן. הם נוטים דווקא כן להקריבו מפני "שלוש מלכות" אך רבי זכריה בן אבוקולס, אחד המנהיגים הבולטים, דוחה את ההצעה ומורה שלא להקריב. בנוסף, יש כאלה הדורשים להרוג את בר קמצא, אחרי שהם מבינים כי הוא הטיל את המום, אך שוב מתערב רבי זכריה ומורה שלא להרוג, מחשש שיחשבו בדורות הבאים שכל המטיל מום בקורבן ייהרג. פרטי הסיפור מביאים להסתעפויות רבות בהפקת הלכה ובהדגשת פרטים שונים בו. מקובל להבליט את המארח העשיר והמעליב שהניע את הבגידה והמסר הוא, לימוד לקח של זהירות מפגיעה בזולת, וכן את החכמים שישבו ושתקו וגרמו למעשהו של בר קמצא כדבריו, והלימוד הוא למחות על פגיעה בזולת וכך נאמר בגמרא (גיטין נז.) "תניא אמר רבי אלעזר בא וראה כמה גדולה כחה של בושא שהרי סייע הקב"ה את בר קמצא והחריב את ביתו ושרף את היכלו". עוד לימוד לקח הוא מבר קמצא שנעלב ומוכן למכור את עמו בגלל עלבון אישי.

ובמו שידוע הקיסר בתחילה לא רצה להחריב את ביהמ"ק, משום שגם הגוים היה להם פחד ומורא מעם ישראל בכלל, ובפרט ממקום המקדש. ולכן עשה נסיון ובו יראה עם השי"ת רוצה שיחריבו את היכלו, והוא באמת חזה וראה שכל חץ שהוא זרק לכיוון אחר זה נפל לכיוון ירושלים,

והוא ראה שמשמים מסייעים בידו שהוא יחריב את ביהמ"ק. והכל כמו שראינו לעיל, הכל משום שנאת חנם שהיתה בין שני אנשים, שגרמה לשנאת חנם.

והתיקון לזה, כתבו בספרים, שהתיקון לדבר רע שעושים צריך להפכו לטובה, ולמשל במעשה דידן משנאת חנם להפוך לאהבת חנם! לאהוב כל יהודי, לעודד כל יהודי, לקרב כל יהודי, לשמוח עם כל יהודי, וכל הדברים שגורמים לאהבת חנם אמיתית בלב שלם.

השבוע פרשת בלק, הרה"צ המשפיע רבי אלימלך בידרמן שליט"א דרש פעם שהנוטריקון של בל"ק זה ואהבת לרעך

כ'מוך, לכאורה זה לא מתאים? והתשובה לכך היא, שזה לא מתאים אז יש את העניין של לאהוב את חבריו כנפשו ממש.

הרה"ק בעל ה"מאור ושמש" כתב בספרו על הכתובים (פרשת ב' ב' - ג') "וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי. ויגר מואב מפני העם מאוד כי רב הוא" וקשה, א, למה בלק התפעל מכל מה שעשו ישראל לאמורי, הלא עוג מלך הבשן היה יותר חזק, והיה צריך לומר את כל אשר עשו לעוג מלך הבשן. ועוד קשה, ב, אמר 'כי רב הוא' הלא כל נצחונם לא היה משום שהיו רבים, אלא היו נוצחים שלא כמנהג העולם, ואם התכוון לומר שניצחו בגלל שהיו רבים, היה צריך לומר 'כי רבים הם'?

ומסביר שדרך הצדיקים ע"י שמייחדים בשמות הויות הקדושים, הם מעוררים רחמים על כננת ישראל, והסט"א נכנע לפני הקדושה. אבל לא כל אדם יכול לפעול ע"י כונתו בשמות הקדושים, כי לא כוונה לבד תליא מילתא רק אם עובד את השי"ת באמת ולומד תורה לשמה, איש כזה הגם שלא מכין בשמות הקדושים, אבל משום שכל מוצא שפתיו הם בקדושה וטהרה ע"י כך הוא מעורר למעלה כל הכ"ב אתיון דאורייתא, ומכיון שעוסק בתורה לשמה ממילא מתייחדים היחודים ונפעל בזכות זה ניסים ונפלאות לעם ישראל.

אמנם השורש לשה שיתחדו היחודים, הם רק שיש אחדות בעם ישראל 'כמו שמצינו בגמרא דורו של אחאב אע"פ שהיו עובדי ע"ז ירדו למלחמה ונצחו מפני שהי' אחדות ביניהם וכ"ש כשיש אחדות בישראל והן עושקים בתורה לשמה מיוחדין ע"י דיבורם השמות ההויות הקדושים ובהם המה מכניעים את כל נגדם וכל מה שהם אומרים בפיהם הקב"ה ממלא רצונם והנה יניקות הסט"א הוא מהקדושה כנ"ל

לפיכך בלק שהי' מכשף גדול הביט מתוך עומק חשכת הקליפות אל הקדושה שיניקתו הי' מהקדושה וראה שישראל מעוררין באמירת פיהם השמות הויות של רחמים ומכניעים הסט"א לפני הקדושה והבין שזאת הוא מפני שיש ביניהם אחדות כנ"ל והם כולם כאיש אחד בלב אחד לכן ירא לנפשו מפניהם וזה ביאור הכתוב וירא בלק בן ציפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי פ'י ראה מה שישראל פועלים ע"י אמירתם כי הר"ת של "וירא בלק בן ציפור את כל אשר עשה ישראל" לאמורי עולה רל"ב כמספר השמות ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן ור"ל שראה שע"י אמירתן הן מיוחדין השמות הויות והבין מה שבכוחם להמשיך כ"כ ע"י אמירתם הוא מפני שיש אחדות ביניהם וירא לנפשו מפניהם.

וזהו ויגר מואב מפני העם ומחמת מה אמר הכתוב כי רב הוא ר"ל הגם שרב הם יכולים להקרא בלשון יחיד הוא שיש אחדות ביניהם וכשיש אחדות ביניהם הם מפילים כל הקמים עליהם על ידי אמירה בלבד. לזאת ירא מואב מפני בני ישראל. ע"כ תורף דיבוריו הקדושים.

והשלחת עולה מאליה. ע"י אחדות שיש בעם ישראל, אנחנו עוזרים לעצמינו, שהתלמיד חכמים והצדיקים שבדור יוכלו להשפיע עלינו שפע כל טוב ברוחניות ובגשמיות, ולהכניע את הסטרא אחרא, על אחת כמה וכמה טובה וכפולה ומכופלת למקום עלינו

ששתל לנו צדיקים בכל דור, ושנחנו ע"י עבודתנו באחדות ואהבת רעים, ולהרבות באהבת חנם, אנחנו זוכים להשפיע עלינו רק שפע טוב, ושלא יגיעו שום פגע רע או צער או תקלה ח"ו.

ונביא בקצרה עוד מדברות קדשו של רביה"ק בעל ה"מאור ושמש" שהוא כותב שמפני מה לא שלטה עין הרע של בלעם על עם ישראל, כי בזכות שלא שלטה עין הרע אחד על השני, מדה כנגד מדה לא שלטה עין הרע של בלעם על עם ישראל. ועיי"ש בהרחבה.

שים שלום טובה וברכה, חיים חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך. ברכנו אבינו בלנו בלנו באור פנינו, כי באור פנינו נתת לנו ה' אלקינו תורת חיים ואהבת חסד, וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. וטוב יהיה בעיניך לברכנו ולברך את כל עמך ישראל בכל עת ובכל שעה בשלומך.

עלון זה נתרם

נודב לע"נ

הרב נפתלי הרץ בן הרב יוחנן דב הלוי ז"ל

נלב"ע י"ב חשוון

ולע"נ האשה החשובה מרת

רבקה בת הרב משה חיים ע"ה

ת. נ. צ. ב. ה.

נודב לעילוי נשמת

מרת רוזא בת ר'

אברהם ע"ה

נלב"ע י"ז תמוז תשע"ז

ת. נ. צ. ב. ה.

נודב לע"נ

הרב מרדכי מנחם מנדל

בן הרב אהרן אריה ז"ל

נלב"ע ה' תמוז תשפ"א

ת. נ. צ. ב. ה.

הודעה משמחת

ב"ה, לכל המעוניין ניתן לתרום בעמדות "קהילות" וב"נדרים פלוס" הפרוסות בבתי כנסיות ברחבי הארץ והעולם ע"ש "עלון אשרי האיש"

או במספר טלפון ("קהילות"):

8915 קוד 073-275-7000, ולהקיש קוד

אין ניתן אלא בפעולה, אל מניחם כלים אלה אפנה אל

אשרי

המעוניין לתרום להוצאות העלון להצלחה, ברכה או לע"נ יפנה לעורך הבח"ח ישראל פיגנבוים הי"ו,

או להפקיד בבנק פועלים, סניף 533, מס' ח-ח 540321-5 ע"ש ישראל בנימין פיגנבוים. ניתן לתרום מכספי מעשה.

אשרי ד האיש